

Campus Obert

CUESTIONES DE
ACTUALIDAD
DESDE LA
ÓPTICA DE
EXPERTOS
UNIVERSITARIOS

COORDINACIÓN

Sebastià Serra i
Busquets

Antoni Vives
Reus

Rafel Puigserver
Pou (CEDOC-UIB)

► TEMA

El grans personatges de la història

Sempre és interessant conèixer la història dels grans personatges de la nostra història i que formen part de la toponímia oficial dels nostres pobles i ciutats, per tristament acabar descobrint que, la immensa majoria de gent coneix els indrets pels seus noms populars.

El peu de Berenguer de Palou

♦ Gabriel Ensenyat Pujol *

Berenguer de Palou era el bisbe de Barcelona que el 1229 acompanyà Jaume I en la conquesta de Mallorca. Vengué acompanyat d'un important contingent de tropa, assolada per ell mateix, ja que s'implicà en la campanya com un feudal més. En conseqüència, en el 'Repartiment' li correspongué la part del ponent de l'illa (els actuals municipis d'Andratx, Calvià,

Puigpunyent i Estellencs), a més del terme de Marratxí i un sector de la ciutat de Mallorca: el districte de la parròquia de Santa Creu. De fet, davant mateix de l'església era on els seus oficials tenien la seu administrativa, si fa no fa a Can Sales, on ara hi ha la Biblioteca Pública de Mallorca. Des d'allà aquests administradors controlaven coses tan importants com les rendes del prelat i el nomenament de càrrecs.

Berenguer de Palou, però, no se'n tornà igual que havia vingut. La persona, val a dir, l'ens físic. Ho va fer amb un peu mutilat. Aquells

feudals que, per imperatiu familiar, ingressaven a l'església sovint conservaven l'ardor guerrer propi del grup al qual pertanyien. I, per això, els agradava prendre part en les refregues. Com el mateix Jaume I, a qui hom havia de frenar els impul-

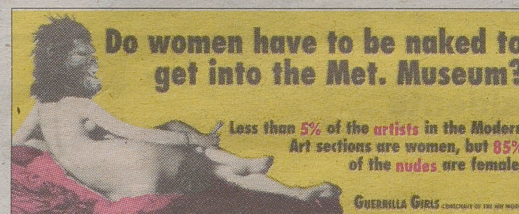
sos de combatre directament. Possiblement, això va fer que el bisbe perdés una part del peu. Perquè la notícia, molt desconeguda, només ens ha estat tramesa a través d'una font tardana, del segle XV, col·lateral. Al volum 19-20 de la col·lecció 'Els Nostres Clàssics', publicat l'any 1928, titulat *Parlaments a les Corts Catalanes*, l'aleshores bisbe de Barcelona Francesc Saperes es referí així a la campanya de Mallorca (1/2/1413): «Així mateix fon present lo bisbe de Barcelona, entre los altres, apellat Berenguer Palol, en la qual perdé la meitat del peu». A través d'altres fonts sabem que caminava ajudat per un bastó. Una plaça cèntrica de l'actual Palma, la coneguda popularment com la 'plaça dels patins', evoca aquest personatge.

* Professor del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General (UIB)

► TEMA

Les artistes conquereixen els museus

El 1985, a les portes del MoMA de Nova York, un grup de dones artistes anònimes, les *Guerrilla Girls*, denunciaren la manca de presència d'obres d'artistes femenines als museus. A aquests espais, les dones eren protagonistes però no com a artistes, sinó com a elements vinculats a la bellesa, ja que un 85 % de les pintures exposades a aquell museu eren nuus femenins.

Peeters i, a partir d'aquella fita, s'exposaren a les sales del museu obres de les pintores renaixentistes Sofonisba Anguissola i Lavinia Fontana.

L'exposició inaugurada l'octubre de 2020 'Invitadas. Fragmentos sobre mujeres, ideología y artes plásticas en España (1833-1931)' fou el detonant que serví perquè la societat s'assabentés de la necessitat d'incorporar les dones artistes a les sales i col·leccions dels museus. El debat originat provocà que el gener de 2021, El Prado anunciés la reorganització de la seva exposició permanent, per tal de donar un major protagonisme a les artistes.

A Mallorca, el desembre de 2020, s'inaugurà a la capella del Centre Cultural La Misericòrdia l'exposició comissariada per Francisca Lladó 'Dones artistes i dones representades. Una col·lecció museística del Consell de Mallorca', on es mostrava un recorregut per les obres del fons pictòric del Consell de Mallorca, posant l'atenció en les dones artistes i protagonistes als quadres. La revisió de la Història i la Història de l'Art en clau de gènere serveix per a prendre consciència de la necessitat de visibilitzar les dones i les seves accions al llarg dels anys, recuperant-les de l'oblit i allunyant-les d'aquell segon pla en què han estat tant de temps relegades.

* Doctoranda en Història, Història de l'Art i Geografia i contractada predoctoral Clara Hammerl (UIB)

Les dones tenen cabuda als museus i no només com a muses

♦ Marina Castillo Fuentesal *

Reivindicar el protagonisme de les dones als diferents àmbits contribueix a despertar la curiositat de la societat i ajuda a dotar la nostra ciència d'unes dades més completes i enriquides.

Les artistes als museus se solen

introduir a partir d'exposicions temporals, aspecte insuficient per arribar a qüestionar els principis androcèntrics en què es basen la majoria de les col·leccions museístiques. Per tal d'aconseguir la paritat entre homes i dones, les xifres sobre obres exposades haurien d'estar entre un 40 % i un 60 %.

El Museu del Prado esperarà fins al 2016 per a inaugurar una exposició dedicada a una dona artista, Clara

► TEMA

El futur dels museus de la Mediterrània

Després de dos anys de treball, el projecte 'Realitat museística i diàleg euroregional' (APC-2017-09) emmarcat dins l'Euroregió Pirineus Mediterrània ha conclòs. Ara resta esperar la publicació de les conclusions d'aquesta tasca de recerca interuniversitària.

Celebrat el simposi: 'Realitat museística i diàleg euroregional. Estat actual i perspectives de futur'

♦ Xavier Jiménez González *

Al llarg de tres dies, el 18, 19 i 20 del passat mes de novembre, es va celebrar a Palma (Museu de Mallorca i Can Balaguer), la darrera trobada en forma de simposi del projecte 'Realitat museística i diàleg euroregional', que hem seguit en

diverses ocasions a través de la secció de Campus Obert.

El seminari va comptar amb la participació d'un nombrós grup d'especialistes procedents de Catalunya (Universitat Rovira i Virgili, Ateneu Barcelonès, Museu d'Història de Barcelona i Consell Nacional de la Cultura i de les Arts), d'Occitània (Université de Perpignan Via Domitia) i de les Illes Balears (Universitat de les Illes

Balears, Consell Insular de Mallorca i professionals del sector), que varen compartir anàlisis, bones pràctiques i els reptes de futur que giren al voltant del dia a dia dels museus del territori de l'Euroregió Pirineus Mediterrània.

Les línies d'anàlisi presentades i debatudes varen ser les següents:

1) Projectes museístics, on es varen presentar indistintament tant projectes de nous museus com la veu de l'experiència de representants de museus consolidats, posant en comú les intencions dels nous benvinguts amb les problemàtiques reals del dia a dia.

2) Àrees temàtiques. S'analitzaren les realitats entorn de museus especialitats (esport, ciències i espais naturals, música, història, religió, art contemporani, patrimoni cinematogràfic, cases o possessions museïtzades, etc.).

3) Reflexions i paradigmes teòrics. Es varen obrir enriquidors debats respecte al paper que han de jugar els museus en el desenvolupament de valors socials, l'entorn urbà, la memòria democràtica, el turisme i les polítiques culturals de les administracions, entre altres postulats.

Abans d'acabar simplement afegir que amb aquest simposi s'ha pretès resumir i difondre els resultats de la recerca duta a terme després de quasi dos anys d'investigació, contactes i intercanvis tant pràctics com teòrics.

* Documentalista del Servei de Biblioteca i Documentació de la UIB i doctorand